

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.
Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada
Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. —
Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor, după învoială

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Ro-
mân», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Nr. 154 M. 1918.

CONCURS.

Consistorul mitropolitan al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Ungaria publică concurs pentru patru (4) burse (stipendii) de câte 1000 Coroane din fundațiunea **Ioan și Maria Trandafil**, și anume: două pentru arhidieceza, unul pentru dieceza Aradului, și unul pentru dieceza Caransebeșului.

Terminul de concurs se fixează pe 2/15 August a. c.

Concurenții vor avea a produce următoarele documente:

1. Extras de botez, provăzut cu clauzula oficială, că și acum aparțin bisericii ortodoxe române din patrie.

2. Adeverință oficială (certificat) dela antistia comună, vidimată și de preotul local, eventual de protopresbiterul concernat, despre starea socială și materială a concurentului și a părinților lui, precum și despre aceea că sunt cetățeni ai Ungariei.

3. Testimoniu școlar de pe anul precedent cu nota generală *eminent*, pe temeiul cărui testimoniu concurentul este îndreptățit a continua studiile pentru care cere stipendiul.

Stipendiul se poate cere pentru continuarea studiilor la facultăți sau alte institute mai înalte de învățământ, precum și pentru clasele superioare la institutele de învățământ secundare (medii) din patrie.

4. Concurentul în cererea sa este îndatorat a declara lămurit, dacă mai are de undeva și alt stipendiu sau ajutor și a spune cât face acela.

Cererile instruite în ordine sânt a se adresa și trimite până la termenul fixat de 2/15 August a. c. «Consistorului mitropolitan gr.-or. român» în Nagyszeben.

Sibiu—Nagyszeben, la 18 Iunie st. v. 1918.

Consistorul mitropolitan.

Administrația apelează

— la preoțime

(I. C.) În legătură cu ordinul din zilele acestea al Prea Venerabilului Consistor Arhidiecezan, — ca *preoțimea* să se constituie, în înțelegere cu primăriile și primpretorii în comisii de ajutorare, ca lucrătorii să capete bucate în loc de bani și să poată hrăni și pe cei de acasă, pe copii și pe bătrâni, iar vama dela morile din sat să se împartă pe bani exclusiv la cei lipsiți și amenințați în existența lor, — voiesc a scoate la iveală unele adevăruri, despre care în ziaristica noastră nu știu să se fi făcut amintire până acum.

Este cunoscută împrejurarea că preoțimea totdeauna și-a făcut datoria când i s'a cerut.

Probe sânt numeroase fapte săvârșite tocmai în anii războiului d'acum. La începutul campaniei s'au constituit comisii de ajutorare, la care a luat parte și preoțimea având a se îngriji de diferite contribuiri și daruri în scopurile războiului.

Dar au urmat recvirările, făcute de antistia comună fără conlucrarea preoțimii. Se zicea anume, că munca

aceasta numai primarul, notarul și jurații satului sânt chemați s'o săvârșească.

De aici încolo au urmat apoi fapte, care nu se pot înșira în cadrul unui articol.

Constat numai, că mulți notari împreună cu primarii satelor au ajuns la largul lor. De cuteză vre-un om din sat, fie chiar preotul, să și spună părerea, că cutare lucru nu merge cum ar fi cu cale să meargă, pe acel cutezător sau că-l trimetea la «Vorșpont», sau dacă era intelectual, se trezea pe la Șopron.

În cazul când sus numiții nu puteau înlătura pe toți cari cutezau a le spune adevărul, apoi își răsbunau pe altă cale. Le recvirau cai, căruțe, hamuri, bucate, numai să-i șicaneze, și să se aleagă în urmă și cu câte o pedeapsă mai mare sau mai mică în bani.

Preoțimea în deosebi a fost prigonită de notarii satelor cari își acopereau nelegiuirile cu denunțări păcătoase asupra clerului.

Recercarea vicecomitelui din comitatul nostru, ca preoțimea să dea mână de ajutor primăriilor în vederea greutății de alimentare a poporului, este dovadă, că conducătorii comitatelor au ajuns la convingerea că preoțimea nu este tocmai așa, cum o prezintă cutare notar sau primar comună, ci este tagma de oameni la care se poate apela în tot ceasul, când e vorba de acțiuni în folosul patriei și al poporului.

Chemarea preoțimii, de-a lua parte în comisii de salvare și alimentație, mai dovedește, că vicecomitele comitatului nostru în bogata-i experiență

cunoaște unele păcate ale subalternilor dela sate; cere deci conlucrarea preoțimii, în care o rămas de sigur mai mult decât un simbur de milă, dreptate și adevăr.

Vor fi, între domnii notari și primari ai satelor, bărbați conștiențioși și cu dreptate, dar, durere, puțin. Cei mai mulți, în patru ani de război, au săvârșit atâtea abuzuri de oficiu, încât ar trebui destituiți cu grămadă.

S'au făcut, între altele, mari neregularități la împărțirea ajutoarelor; apoi că ocaziunea recvirărilor își țineau o parte din bucate pentru sine, deși n'aveau tocmai trebuința; — din grăul de sămânță, venit dela stat, își opreau notarul și primarul câte 20—50 ferdele, pe care le vindeau cu prețuri oribile, ear restul îl împărțeau între oameni, primind fiecare câte 2—3 ferdele de grău, după pretenie.

Petroleu, zahăr, talpă, erau deajuns pe sama notarilor și antistiei comunale ceilalți numai de nume auzeau de petroleu, talpă și zahăr.

Plângerile noastre nu prea aveau crezământ: notarul și primarul duceau lume albă, cum zice românul.

Toate însă până la un loc. S'apropie ceasul demascărilor celor vinovați, căci eată preoțimea e dovedită în cea mai mare parte ca organ de încredere din partea administrației.

P. V. Consistor să ceară chiar dela ministrul alimentației publice, ca în comisiunea de recvirare și alimentare să fie numit din oficiu nu numai în comitatul Sibiu, ci în fiecare sat din Ungaria câte un preot cel puțin, — care va fi controlul pentru notari.

Războiul a adus multe învățăminte, a creat și nimicuit existențe fa-

FOIȘOARA

Aeroplanul

— Descriere de G. P. —

Acum, când aviațiunea s'a pus și în serviciul poștelor noastre, nu va fi de prisos, pentru mulți cititori, să spunem ceva despre pasărea măiastră, numită *aeroplan*.

Nici una din invențiunile moderne n'a făcut atâtea valvă și nu s'a răspândit cu atâtea repeziune ca aviațiunea.

Omul stăpânește de mult uscatul și marea. Spațiul devenise pentru civilizație o piedecă din ce în ce mai mică, grație *aburului*, care ni-a dat trenurile rapide cu 120—125 km pe oră, și grație *electricității*, a cărei scântee poate duce gândirea omenescă, într-o singură clipă, de șapte ori în jurul globului pământesc.

Dar aerul, spațiul acesta imens ce învăluește pământul ca într'un imens giulgiu invizibil, rămăsese timp de atâtea sute de veacuri nestăpănit de om.

Fiecare civilizație și-a avut eroii, cari și-au bătut capul o viață întreagă, să afle secretul *șborului*, și cari au plătit cu viața lor îndrăsneala cugetării și a acțiunii lor.

Vechea și frumoasa legendă despre Dedal și Icar, redată admirabil de hexametrele lui Ovidiu, nu este decât povestirea, sub o formă poetică a unui grozav accident de . . . aviație.

Perșii, grecii, romanii, modernii, toți au încercat să zboare. Dar de abia sânt 20 ani, de când visul vechi și naiv al omenirii s'a realizat: astăzi omul zboară întocmai ca o pasăre, face spirale îndrăsnețe, tururi de forță extraordinare în aer, și iușeala de peste 200—250 km pe oră pe care au atins-o aeroplanele de construcție specială n'o poate realiza nici o pasăre din lume.

Iar *Pégoud*, care a murit ca un erou pentru patria sa, făcea în aer acele *looping-uri* temerare, care te fac să admiri curajul nemărginit și iscusința neîntrecută a geniului omenesc.

Avem și noi românii inventatori, cari au fost aprețiați și în străinătate, cum a fost sârmanul *Aurel Vlaicu*, avem și piloți isteți și curajoși, — n'avem însă o literatură a aviațiunii.

Ce este un aeroplan?

Aeroplanul este o pasăre uriașă, artificială, care se compune din două părți esențiale:

1. *Motorul*, care este inima aeroplanului, este așa zicând partea sa vie, care mișcă totul.

2. *Aparatul* de sburat, propriu zis, care este purtat de motor.

Pentru ca cititorii noștri să priceapă și mai bine cum este întocmit un aeroplan, îl vom compara cu pasărea, și atunci vom avea următoarele părți:

1. *Capul*. E înlocuit la aeroplan prin dispozitivul unde se află pilotul și organele de manevrare. Această parte a aeroplanului este mai solidă, are o formă mai ascuțită care ajută la desplicarea aerului. Acest cap, unde se găsește *creerul* uriașei păseri — pilotul, — este stăpânul aeroplanului; de aici pornesc *ordinele*, care se execută de corp, de aci se transmit comenzile la *nervi* — sârmele de legătură — care acționează asupra *muşchilor*: aripele, cârmile de înălțime, de direcție. Tot de aici se regulează mersul aeroplanului, care poate fi mai repede sau mai încet, de aci se dă direcția. Aici este partea conducătoare esențială a aeroplanului. Când această parte a aeroplanului este distrusă sau nu funcționează bine, atunci acel aeroplan este condamnat întocmai ca o corabie fără cârmă în mijlocul unor stânci periculoase. Într'a-devăr: când spre exemplu cârma de profunzime s'a rupt, pilotul nu mai este stăpân pe aparat și siguranța sa este amenințată grav. Multe accidente mortale s'au întâmplat, din cauză că comanda aeroplanului n'a funcționat.

2. *Corpul*. De obicei forma corpului unui aeroplan se aseamănă foarte mult cu ale păsărilor, mai ales la aeroplanele cu un singur rând de aripi (monoplane). Cea mai bună formă de corp de aeroplan este aceea, care este formată din 2 conuri, cu

vârfurile în afară. Această formă are mari avantajii dând aparatului o foarte mare penetrație în aer. Corpul unui aeroplan trebuie să prezinte o mare soliditate. În el se așează *motorul*, care poate fi comparat cu *inima* unui organism viu. Motorul acționează helicea, care despică aerul și mișcă înainte aeroplanul întreg. Tot de corp se fixează aripile și coada.

3. *Aripile*. O pasăre, ca să poată pluti în aer, se servește de aripi. Tot astfel și aeroplanul. Un aeroplan fără aripi (plane) nu va putea sbura, întocmai cum nu poate sbura o pasăre cu aripile tăiate. Ceeace împiedică aeroplanul să se prăbușească din înălțimi sânt aripele, sânt *planele*, (suprafețele de pânză) care se razimă pe structurile de aer și susțin întregul aparat în stare de plutire, întocmai cum este susținută o pasăre de aripile sale. Studiul acestor aripi este foarte important. Un aeroplan este *monoplan*, când are o singură păreche de aripi (plane), și *biplan* când aripile sânt duble.

4. *Helicea*. Am văzut că, pentru a pluti în aer, un aeroplan are nevoie de susținătoare, pe care le-am comparat cu aripile unei păsări. Cu toate acestea aparatul nu va putea sbura, dacă nu are și o *helice*. Iată de ce: Aripile la un aeroplan sânt fixe, va să zică nu bat ca la păsări. Aeroplanul nu va putea să zboare, va sta și el fix.

miliare, a înăbușit adeseori mila, dreptate și adevărul.

La muncă cu toții, să curățim răul, să întronăm dreptatea, adevărul și mila, — căci numai așa vom lecui ranele cauzate de vremuri și vom arăta cine sânt adevărați oameni cu iubire pentru țară.

Puterile centrale și România

— Declarația unui fost ministru —

Fostul ministru român, Alexandru Bădărău, a făcut de curând o interesantă declarație despre noua direcție în politica României.

A spus următoarele:

Niciodată, în decursul vremilor, n'am făcut o greșală mai fatală, decât atunci, când am pornit răboiul în potriua puterilor centrale.

Am lucrat de-adreptul în contra intereselor regatului român. Cu deosebire n'am luat în seamă, că noi nu putem să ne răzîmăm pe Rusia nici ca învingători, nici ca învinși. Rusia biruitoare, înaintând către Constantinopol, ne-ar fi sfărmat în drumul său și pe noi; și eară, Rusia bătută ne-a bătut și pe noi. Recunoașterea aceasta a cauzat punctul istoric de revenire al politicii române.

Ce efect va avea pentru viitor schimbarea direcției, în cece privește raporturile de politică externă a României?

Toată românimea vede astăzi lămurit, că drumul fericirii, al existenței sale, duce peste Budapesta, Viena și Berlin. Va trebui prin urmare să ne întoarcem la politica, ce ni-o dictează interesele noastre de viață.

Iluziile, planurile fantastice s'au sfârșit.

Hotărârea noastră nestrămutată este, ca raportul cu puterile centrale să-l întregim, făcându-l alianță. Voim să trăim de nou în starea și prietenia de pe timpul regelui Carol. Pot se declar, că dorința aceasta o nutrește și regele Ferdinand.

După a mea părere, stabilindu-se odată pacea, va urma o situație, ca să putem face pașii trebuincioși în acest înțeles. De aici încolo n'au să ne mai abată din drum intrigile Ințelegerii.

Vom trebui întâi să resolvim problemele interne. Cea mai arzătoare între acestea este reforma electorală și chestiunea agrară, care le-am și luat în lucrare. Dreptul de alegere îl vom întocmi pe baze cât mai largi.

Condiția dreptului de vot are să fie un anumit *cenș*, precum și cunoașterea *scrisului și cititului*. Reforma agrară voim să o realizăm așa, ca poporul să poată ajunge la izvoare nouă de venit. Aceasta reformă va fi împreună cu reforma administrației comunale.

În cele mai multe chestiuni sântem deplin înțeleși toți, cari stăm în fruntea treburilor; dar cu toate acestea simțim greutatea, că opinia publică națională n'are în parlament o majoritate puternică și unitară. Vremea nouă nu s'a cristalizat încă în luarea atitudinii partidelor politice. Una din marile probleme ale politicii interne române este astăzi: Pe ce teme și în ce raporturi s'ar putea înființa un nou partid guvernamental unitar? Întrebarea aceasta este deocamdată în primul plan.

Omorul politic dela Moscova.

Contele *Mirbach*, trimisul Germaniei la Moscova, a căzut — cum am anunțat — jertfa unui atentat, comis Sâmbătă de doi indivizi necunoscuți. Răposatul conte, după pacea dela Brest-Litovsk, era reprezentantul Germaniei în Rusia.

Asasinarea lui este opera socialiștilor revoluționari, aflați în serviciul Ințelegerii. Scopul lor nu este altul, decât stricarea raporturilor de pace între Germania și Rusia. Guvernul sovietului însă face tot posibilul pentru a da satisfacție Germaniei, și a pornit cea mai aspră cercetare pentru deținerea ațâțătorilor.

Fondul de ajutorare de război al regimentului nostru de casă

Fondul de ajutorare de război, adunat dela membrii regimentului de infanterie Nr. 31 și mărit prin diferite donații, și-a început funcțiunea.

Publicăm în următoarele extrasul statutelor spre orientarea publicului din cercul nostru întregitor.

Avea fondului, adevărat atât capitalul, cât și interesele lui, se folosește spre ajutorarea orfanilor, văduvelor și invalizilor din război, dacă au trebuință de ajutor. Avea se mărește în continuu din donațiile benevole lunare ale ofiterilor și ale soldaților regimentului 31; tot așa prin donațiunea pretenilor și sprijinitorilor regimentului nostru, asemenea prin venitul curat dela diferitele petreceri date în favorul sporirii acestui fond.

Avea fondului, care de prezent se urcă la un numerar de 70.000 coroane, e depusă la Cassa de păstrare din Sibiu (Nagyszeben). Colectarea pentru fond mai durează 12 ani după demobilizare.

Împărțirea ajutoarelor se face după următorul plan:

În primii trei ani dela intrarea în vigoare a statutelor, se împart 50% din fond,

în următorii 3—3 ani iarăși câte 50% a fondului restant, iară în ultimii 3 ani, adevărat anii 10—12 se v'a folosi întreg fondul spre ajutoare. În anul curent deci putem întrebuința pentru ajutoare, cam 11 mii coroane.

Mărimea ajutoarelor:

$\frac{2}{3}$ parte a sumei care ne stă la dispoziție se folosește în fiecare 3 ani ca ajutor permanent pentru orfanii din război lipsiți de sprijin, mai departe pentru copiii invalizilor din război lipsiți și neputincioși în sume de câte 100 și 200 cor. Pentru acest scop stau azi la dispoziție cam 7300 coroane.

Jumătate din restanța $\frac{1}{3}$ parte se folosește ca simplu ajutor pentru orfanii din război, jumătate pentru văduvele și invalizii din război lipsiți de sprijin, așa ca fiecare să primească anual cel puțin un ajutor de câte 100 cor. Partea aceasta a treia se urcă în anul 1918 la 3600 cor.

Fondul va fi administrat din partea unei comisii compuse din ofițeri și membri din stagiul soldătesc.

Cererile — netimbrate — pentru un simplu ajutor se pot înainta ori și când; pentru un ajutor permanent însă în fiecare an la începutul lui April și Noemvrie.

La cererile orfanilor sânt de adevărit prin scaunul orfanal următoarele:

a) Că sânt născuți din căsătorie legală ori nu;

b) Că tatăl a căzut în luptă, e dispărut, sau a murit prin rănire, sau printr'o boală trasă pe câmpul de luptă, ori în prisoare.

Cele indicate în cererile invalizilor și ale văduvelor din război sânt a se adevăra prin forurile politice.

La cereri se adaug următoarele lucruri:

a) Din partea orfanilor extrasul matricular de naștere;

b) Extrasul matricular de căsătorie din partea văduvelor.

Cererile sânt a se adresa în decursul războiului la comanda batalionului de întregire (Zemun), iar în timp de pace la comanda regimentului.

Fiecare interesat își poate da cererea verbal în persoană înaintea comisiei, care o cuprinde pe urmă în scris.

Stă în putință ori și cui, dacă se ține de regimentul nostru, — chiar și la caz că a fost membru al acestuia numai în trecut, — ca să atragă atenția comisiei asupra celor lipsiți de ajutor, în care caz comisiiunea va face pașii necesari.

Cel împărțit deja odată cu un ajutor, — dacă starea lui materială nu s'a îndreptat după ajutorul primit, — e îndreptățit a-și înainta cererea până la prima Noemvrie.

Firul conducător al statutelor e, că cel ce ajută la timp, ajută îndoit, și că deja în cursul războiului, nu numai după demobilizare, trebuie sprijiniți mulți lipsiți.

Clădim eroilor noștri cel mai frumos monument și le închinăm cea mai demnă amintire, atunci când împărțim pe urmașii lor lipsiți cu ajutoarele necesare.

Cunoaștem inima nobilă a locuitorilor ținuturilor noastre, știm, că fondul de ajutorare de război al gloriosului nostru regiment strămoșesc de infanterie 31 va

fi în viitor și mai bine sprijinit ca până acuma.

Cassa de păstrare generală, Allgemeine Sparkassa din Sibiu (Nagyszeben) s'a declarat gata să adune darurile în favorul fondului amintit.

Știrile războiului

Lupta pentru pozițiile dela răsărit de Monte Pertica, — după comunicatul oficial din 8 I. c. — au durat până ieri după amiază. De șapte ori s'a aruncat asupra italienilor viteazul regiment de infanterie 79 dela Otocea, până ce li-a înfrânt puterea și i-a alungat în șanțurile lor. Comandantul regimentului dela Otocea, subcolonelul Carol Zoller, a murit moarte de erou în fruntea vitejilor săi. De altfel pe frontul sudvestic n'a fost eveniment mai de seamă.

În Albania au atăcat ieri Italienii la cursul de mijloc și de jos al Voiusei. Posturile de pază le-am retras în apropierea pozițiilor noastre principale.

În Franța activitate de tunuri și de recunoaștere.

Comunicatul oficial din 9 I. c.: Nimic deosebit pe frontul italian.

În Albania se urmează luptele, în urma cărora francezii au câștigat teren la cursul de sus al Devollii.

De pe frontul apusean se anunță lupte de caracter local și de artilerie.

Din Stockholm: Trupe engleze, franceze și americane, care au debarcat pe țărmul Murman, plănuiesc să înainteze spre Petersburg.

O știre a ziarului italian *Tribuna* spune, că Ințelegeria este în ajunul de a trimite ultimul guvernului rusesc actual.

În armata americană, după cum se anunță din Washington, se găsesc astăzi 180 mii de negri.

Ratificarea păcii

— Din camera română —

Proiectul de lege, privitor la ratificarea din partea României a păcii cu puterile centrale, împreună cu expunerea de motive, făcute de raportorul C. Krupenski, este următorul:

Domnilor deputați,

Când s'a făcut în sfârșit deplin vădit că țara noastră nu mai era în stare a urma lupta cu sorți de izbândă, ea a trebuit să se supună nevoii de a încheia pacea ce nu se mai putea înlătura, de oarece rămasă numai la singurele ei mijloace, se istovise într'o luptă, ale cărei urmări o puteau duce la peire.

Pe zi ce trecea, se săpa mai adânc în inima tuturor, că nu mai era cu putință pentru noi a lupta cu folos pentru țară.

În aceste lupte vitejești, țara noastră nu a găsit sprijin și ajutor în lealitatea, nici în vrednicia unui aliat, care în clipele cele mai grele a părăsit lupta.

Ce e de făcut? Fiindcă încă nu s'a putut ajunge a face aripile aeroplanului mobile și a le întrebuința precum le întrebuințează paserile bătând repede din ele, știința omească după lungi și grele experiențe, a ajuns la concluzia că trebuie aplicate helici mobile, asemănătoare cu acelea ale vapoarelor, cari să despică aerul și să mănă înainte aeroplanul. Helicea este pusă în mișcare de un motor, care trebuie să fie relativ ușor spre a nu îngreua prea mult aeroplanul. Problema motorului și a helicei a fost, timp îndelungat, una din cele mai însemnate în știința și arta aviației. Helicea învârtindu-se cu ajutorul motorului, aeroplanul va lua-o la fugă pe pământ, dar nici când nu va putea să sboare: el se va țara numai pe pământ. Ca să putem să despărțim aeroplanul de pământ, ne trebuie un aparat de înălțare: coada.

5. Coada. Pentru ca aeroplanul să se poată deslipi de pământ îi trebuie un dispozitiv special, numit *cârmă de profunzime*, care, dintr'o singură smuncitură, dă planurilor (aripelor) un unghiul respectiv și înălță întregul aeroplan. Această cârmă de profunzime face parte din *coadă*. La un aeroplan coada este de două feluri: mobilă și fixă. Cea mobilă (cârmă de profunzime) servește la ridicarea și coborârea aeroplanului, iar cea fixă ajută la echilibrarea lui. Mai există apoi și o altă coadă așezată

vertical, care se mișcă dela dreapta la stânga și care dă *direcția* în dreapta sau în stânga (nu în adâncime și înălțime) aeroplanului: *cârma de direcție*. Ambele cârme: cea de profunzime și cea de direcție, constituiesc coada, cu ajutorul căreia pilotul dirijează aeroplanul.

6. Picioarele. Picioarele paserilor le ajută ca să vină în contact cu pământul, să meargă. La aeroplan sânt înlocuite prin două roți fixate pe un arc. Acest dispozitiv servește la plecare și la *aterizare* sau coborâre.

Cu aceasta am terminat descrierea sumară a unui aeroplan de tip comun. Sânt și aeroplan cu forme bizare, unele cu cârmele în față, dar principiile pe care se bazează orce fel de aeroplan, rămân aceleași pe care le-am studiat mai sus.

Intocmai ca sborul paserilor, sborul aeroplanului este posibil grație *rezistenței* aerului. Fiindcă aerul este format de gaze invizibile și imponderabile pentru noi, să nu ne imaginăm că el n'are putere de rezistență la ciocnirea cu corpurile mai solide decât el.

Morile de vânt, corăbiile cu vântrele, înălțarea smulului cu care se joacă copiii, sborul paserilor, toate se bazează pe marile principii al rezistenței aerului.

Cea mai bună dovadă că aerul este rezistent, că are putere, sânt *cicloanele*, groaz-

nice curențe de aer, care desrădăcinează arbori și dărâmă orașe.

Omul a cunoscut din vreme această calitate a aerului, și de aceea a încercat și a reușit ca, bazat pe rezistența aerului, să construiască mașini de sburat. Actualul gigantic război, care a adus perfecționarea atâtor mijloace de distrugere, ni-a arătat la ce grad înalt de perfecțiune au ajuns și aeroplanele.

Cu drept cuvânt se poate spune, că omul poate să sboare ca pasărea, — încă o dovadă că voința și inteligența, aceste două principale calități umane, pot săvârși fapte care acum câteva decenii ar fi părut adevărate minuni.

Frângurele*)

de I. U. S.

I

Pădure, pădure,
Domnul să se 'ndure
Dar să-ți dăruiească,
Frunza să-ți mărească,
Să-ți-o bată eară
Vânt de primăvară.

Să răsune 'n vale
Freacătele tale,
Și să le îngâne,

*) Așa se numesc poeziile scurte lirice la români din Sărbia, cari locuiesc pe valea Timocului în număr de vreo 200 mii. (C. I.)

Unde bătrâne,
Și din înălțimi
Glas de serafimi.

Pădure, pădure,
Domnul să se 'ndure,
Și grai să-ți trimită
De mamă iubită,
Ca să-ți înțeleg
Dorul tău întreg.

Să pricep mai bine
Cum mă chemi la tine,
Să mă legeni lin,
Că-s voinic străin,
Și cu dor să-mi spui,
— Lui, putule, lui!

II

Cucule, haiducule,
Tu pribeag și eu pribeag,
Drag mi-ți codrul verde, drag.

Vino să ne 'mprietenim,
Șamândoi să haiducim,
Să pornim în zori de zi,
Văle când s'or trezi,
De ni-or da, de nu ni-or da,
Noi cu sila vom lua:
Gingășia florilor
Și surăsul zorilor,
Farmecul seninului
Chipul alb al crinului,
Aurul ponoarelor
Șoaptele isvoarelor,
Să le ducem dragii mele
Pentru buze subțirele.

Din România

— Discursul ministrului prezident —

(Urmare)

DI general Averescu: Alte condițiuni n'au fost, ci tot cele vechi...

DI Al. Marghiloman, președintele consiliului: Toți ați ieșit dela conferința aceasta fără să hotărâți nimic. Ați dat impresiunea, celor cu cari tratați, că nu căutați o pace definitivă, ci căutați și în altă parte. Acesta este motivul, pentru care condițiunile s'au tot înrăutățit și când am venit noi, s'au deschis preliminară nouă.

A doua greșală e că d-l general Averescu n'a luat cunoștință de rectificările de granițe care se cereau, și când d-sa a declarat că nu are mandat, i s'a răspuns trei zile în urmă: nici nu mai prelungim armistițiul decât cu rectificări.

Iată, domnii mei, și aici am fost victime ale egoismului d-lui general Averescu, căci dacă d-sa se consulta cu românii de dincolo, i s'ar fi atras atențiunea că se cereau rectificări pur strategice, fără populațiuni și fără teritorii, așa d-sa n'a iscalit rectificări strategice, ci pur și simplu «rectificările cerute». Și atunci când am fost chemați la putere și am reluat tot firul tratatelor, am găsit rectificările acceptate în principiu. Grea a fost munca noastră, ca să rupem din acea linie acceptată.

Înainte chiar de a prezenta pe miniștrii regelui, am obținut o primă linie prin care scăpăm o mulțime de localități, scăpăm valea Trotușului, scăpăm orașe, Slănicul etc. (Aplauze.)

Iar am luat tratativele, și cu îndârjire au fost conduse de o parte și de alta; noi, cari am fost acuzați că am făcut o pace ușoară, nu dorim nimănui să petreacă noaptea pe care am petrecut-o noi în 22 Martie, când din partea contelui Czernin am primit o înștiințare, că pe calea tranșărilor nu se poate merge mai departe, și că în 36 de ore va începe războiul.

Tot am continuat și am luptat, și dintr-o primă concesie principală de 15.000 klm. pătrați, am recăștigat pentru România 10.000 klm. pătrați. (Aplauze furtunoase).

Care e partea noastră de acțiune la dobândirea Basarabiei? De Basarabia pot vorbi toți în țara românească, dar două partide nu pot să se atingă de această țară sfântă: e partidul liberal, și e gruparea care urmează pe dl general Averescu.

În ce privește partidul liberal, în parlamentul trecut am avut grija să spun, că e păcat pentru România să-și îndrepte privirile numai spre apus, și nu spre răsărit. Mi s'a răspuns de pe banca ministerială, că ar fi aventură prea mare, mi se puneau înainte că un ideal românesc nu se putea îndeplini decât pe mormântul Basarabiei. Și d-voastră vorbiți de Basarabia? D-lui general Averescu i s'a oferit Basarabia, dar a refuzat-o spunând, că e un «cuib de bolșevici». Atunci lăsați-ne pe noi să vorbim de Basarabia. Și în colaborarea care a fost între basarabeni și între conducătorii din România, a fost așa comunitate de idei, încât ea n'are azi nevoie să fie judecată de d-voastră. (Aplauze).

Sântem un guvern care a încheiat o pace dureroasă, dar putem spune cu fruntea sus: Uite ce am scăpat, uite ce am dobândit. Cine poate spune că am lipsit dela datoria noastră? D-l general Averescu nu poate spune; nu se poate uita, că d-sa reprezintă ideea că pacea nu trebuia să fie sinceră.

Am terminat cu chestiunea, care merită să fie discutată înaintea d-voastră.

Acum să trecem la munca de reclădire a țării, pentru că sântem singurii cari o putem reclădi.

Înțelegem, domnii mei, să modificăm instrucțiunea publică la baza ei; să o îndrumăm spre viața rurală, și mai vrem să luăm mintea multor profesori universitari dela servitutea care există dela creator la creațiune, robită prin recunoștință. Nu va mai fi pe viitor lozinca: «Voi face așa, fiindcă așa vrea Toma» (Râsete, aplauze).

Nu ne vom da înapoi dela nici o operațiune, oricât ar fi de drastică, pentru a readuce libertatea de gândire, care e esența independenței omului.

În justiție vom căuta să facem să dispară influențele politice. Inamovibilitatea nu ne va sta în drum, pentru că sântem hotărâți să o suspendăm. (Aplauze prelungite).

Despre finanțe, vi s'a spus, domnii mei. Vrem naționalizarea instituțiilor de credit și finanțe, ridicând astfel creditul public.

În administrație vrem descentralizare, dar nu de formă, ci de fapt. Cariera administrativă trebuie să fie absolut distinctă de cariera politică. Viața comunală să fie deosebită de viața politică, iar consiliile comunale să nu se mai schimbe odată cu guvernele, pe când acum se schimbă uneori odată cu prefectii.

(Va urma)

Știrile zilei

Numărul cel mai apropiat al ziarului nostru apare, în urma sărbătorii Sfinților Apostoli Petru și Pavel, Marți la ora obișnuită.

Tratative economice. Luni s'au început la Salzburg tratativele economice între Germania și Austro-Ungaria. Desbaterea a condus-o, din încredințarea ministrului de externe, Dr Gustav Gratz, ca prezident.

Noul sultan. Despre Mehmed VI., actual stăpânitor al Turciei, se vestesc următoarele: Noul sultan este persoană foarte amabilă, prevenitoare și cu maniere dintre cele mai distinse. Om de rară inteligență, își cunoaște țara cât se poate de bine, cu toate lipsurile ei. Este în curent atât în politica statului, cât și în istoria lumii, în deosebi a împărăției otomane. Nu-i străin de țările aliaților săi: La înmormântarea fericitului și marelui domnitor Francisc Iosif I. a luat parte ca reprezentant al fratelui său împărătesc Mehmed V., ear în anul trecut a făcut o vizită împăratului Wilhelm la Berlin și la marele cartier general. A vizitat și frontul apusean. Pretutindeni s'a prezentat ca bărbat luminat și liberal. Ca exterior este figură înaltă, puțin slabă, cu ochi isteți prietenoși, ras și cu mustață căruntă. Barbă are drept să poarte numai ca sultan.

Moștenitor al tronului este acum **Abdul Medjid Effendi**, al doilea fiu al sultanului detronat în 1876 Abdul Azis. Noul moștenitor este născut în 27 Iunie 1869 în Constantinopol. A împlinit va să zică 49 de ani. Studiile și-le-a făcut în Viena.

Statele-uite pentru diplomația secretă. Ziarul Newyork-Times anunță, că senatul Statelor-uite a decis cu 50 contra 23 voturi a se susține diplomația secretă. Astfel contractele și convențiile încheiate cu celelalte state ale antantei, nu vor fi date publicității.

Premii pentru prizonieri germani. Din Berlin se anunță că de curând a fost capturat un ordin de zi francez, din care reiese că în Franța și acum se pun premii pentru soldații germani, cari ajung în prisoare. De fiecare soldat de rând e stabilit un premiu de 70—100 franci, iar de ofițeri câte 150—200 franci.

Scrisoarea lui Mackensen către universitatea din Budapesta. Universitatea din Budapesta a acordat titlul de doctor honoris causa în științele de stat mareșalului Mackensen, care la diploma de onoare a răspuns prin o epistolă decanului și corpului profesoral al facultății de drept. În epistolă accentuiază, că știe aprepia distincția și aceasta totdeauna îi va aduce aminte de soldații bravi ai Ungariei.

† Gherasim Sărbu, notar în pensie, asesor referent consistorial în Arad, după lungi suferințe, a răposat în 30 Iunie n. în al 72-lea an al vieții. Rămășițele pământești ale răposatului s'au așezat după rîitul bisericii ortodoxe române spre veșnică odihnă în cimiterul din Arad în 2 Iulie n. 1918 la ora 3 d. a. Odihnească în pace!

Prima poștă aeriană. În aerodromul dela Mátysföld, lângă Budapesta, și în prezența publicului invitat și a reprezentanților trimiși de autoritățile civile și militare, s'a înălțat în 4 l. c. primul aeroplan poștal, care comunică între Budapesta și Viena. Serbarea de inaugurare, când aparatul s'a ridicat în văzduh pentru a porni spre capitala austriacă, a format un moment impunător.

Aeroplanul (model Brandenburg) cu numărul 36.909, e de construcțiune mai veche, fabricat în atelierele Societății de aeroplane la Albertfalva. Distanța de 210 km între cele două capitale a parcurs-o în timp de 2 ore și 3 minute, deși a avut să lupte cu ploaie și vânt puternic contrar. Tahometrul (care arată înălțimea aparatului) a indicat o repejune de 130 km pe oră.

Sborul s'a executat la înălțime de 200—300 metri, peste Tatra, Komorn, Raab și la sud de Pojon peste Dunăre. Plecarea s'a făcut la ora 10 și 35 minute, ear aterizarea în aerodromul dela Aspern lângă Viena la 12 ore 33 minute d. a., fără nici un incident, cu toate că timpul, cum s'a spus, nu era de loc priincios. Poșta adusă a fost predată imediat organului poștal, care așteptă, — și anume doi saci în greutate de 40 kg, cu 350 scrisori și 1300 telegrame.

Albumul de război al regimentului de inf. c. și r. Nr. 31. Regimentul de inf. c. și r. Nr 31 a hotărât a eterniza, în cuvânt

și icoane, fapte mari ale regimentului în cursul războiului universal, prin edarea unui album. Lucrarea proiectată va fi atât pentru combatanți, cât și pentru cei rămași după frații căzuți, o oglindă a vitejiei soldaților, a bucuriilor și durerilor noastre pe câmpul de luptă, o carte plăcută și un mijloc de mângăere.

Tot odată dorim prin albumul acesta comemorativ a eterniza cu pietate prin publicarea numelui și portretului pe acei frați căzuți, cari și-au împlinit datoria față de patrie prin aceea, că și-au jertfit viața pentru ea.

În interesul exactității albumului, rugăm pe calea aceasta pe toți aparținătorii, cât și pe binevoitorii reg. 31 să ne pună la dispoziție fotografii de pe câmpul de luptă, ziare și notițe, însemnări, cântece de război și anecdote. Totodată rugăm și pe părinți și rudeni a binevoi a ne trimite portretele celor căzuți, morți, dispăruți și prinși. Materialul acesta, după întrebuințare, imediat îl înapoiăm.

Redacțiunea albumului de război al reg. de inf. 31. **A. Iacob**, sublocotenent.

Influența spaniolă, care s'a ivit în atâtea locuri, și-a făcut apariția și în Sibiu. Cercurile medicale sânt de părere, că deși boala s'a declarat în mod epidemic, efectul ei este cu mult mai slab decât al influenței comune. Astfel nu sânt motive de îngrijorare.

Primirea în școala agronomică din Șimleul Silvaniei. Direcțiunea școlii agronomice din Șimleul Silvaniei publică concurs pentru ocuparea a 12 locuri gratuite și 8 locuri cu plată, de împlinit la 1 Octombrie 1918.

Cursul este de 2 ani, în care timp tinerii frecvențanți ai cursului se instruiază practic în toți ramii agronomiei.

Se cere: etate de 16 ani împlinită, atestat de botez, constituție fizică robustă și sănătoasă, atestat de revaccinare, atestat școlar despre absolvirea a 4 clase elementare și despre averea părinților.

Petițiile trebuie prezentate la Direcțiunea școlii agronomice până la 10 August 1918.

Nu mai fac parte din teritoriul rășăritean de război: Comitatele Ciuc și Treiscaune; ear în Bucovina următoarele cercuri politice: Cernăuț, Gurahumora, Câmpulung, Coțman, Rădăuș, Seret, Storojineț, Suceava, Zastavna și cercul Stănești.

Mulțumită. Tuturor celorce și-au exprimat condolențele pentru trecerea din viață la cele veșnice a soției mele, preotesei **Eugenia Alexandru**, le mulțumesc pe această cale. — Ilimbav, 9 Iulie n. 1918. — **Ioan Alexandru**, paroh. ort. român.

Deficitul Budapestei. În ședința din urmă a consiliului comunal din Budapesta s'au stabilit cheltuelile capitalei pentru anul 1918. Deficitul Budapestei este 61 milioane coroane. S'a hotărât, ca darea de comunicație pe tramvaiele orașului să se urce dela 2 fileri la zece fileri de bilet.

Biblioteca Ardealului. Primum următoarele: Biblioteca Ardealului va apărea în format de carte în fiecare lună, și tipărită pe hârtie bună, cu caractere tipografice moderne și învăluită în copertă ilustrată. Primum număr va apărea în cursul lunii August, și va conținea versuri de Gheorghe Coșbuc, în forma unei antologii moderne și introduse de prefața dlui **Emil Isac**. Exemplarul va costa 1 coroană 50 fil. (1 franc 40 bani) plus 50 fileri pentru porto, și se poate comanda prin toate librăriile, sau direct prin editură: Institut de arte grafice **Alexandru Anca**, Szamosujvár — Gherla. În toate ale redactării bibliotecii, scrisorile se adresează dlui **Emil Isac**, Cluj (Kolozsvár) Strada Bartha M. Nr. 22.

Teatre în Sibiu

Teatrul orașului. Director: Leo Bauer.

Joi, în 11 Iulie: *După divorț* (Die geschiedene Frau), operetă.

Vineri: *Hannerl*, continuare dela opereta Dreimäderlhaus.

Inceputul la: 7½ ore seara.

Teatru cinematograf. *Apollo*, Strada Schewis. Directoară: D-na Emil Tóth.

Vineri și Sâmbătă, în 12 și 13 Iulie Film cu *Mia May*.

Duminecă și Luni: Piesă interesantă cu *Valdemar Psylander*.

La fiecare din reprezentații se dau interesante suplimente de vederi în natură și scene umoristice.

Inceputul la: 7 și 9 ore seara.

„Albina“, institut de credit și de economii în Sibiu.

Publicațiune.

1. Suma scrisurilor fonciare în circulațiune la 30. Iunie 1918 . . . K 7.423,000—
 2. Suma împrumuturilor hipotec., ce servesc drept garanție la scris. fonciare „ 7.451,315-35
 3. Valoarea realităților ce servesc de acoperire la împrumuturile hipot. . . „ 36.440,817—
 4. Suma Fondului special de garanție al scrisurilor fonciare . . . „ 560,000—
- care se administrează separat și este plasat în următoarele efecte:
- Nom. K 1.000,000 Impr. de război ung. 6%
 „ „ 300,000 Scrisuri fonciare de 4 1/2 %
 154 1—1 Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár.

Nr. 6519/1918.

(149) 2—3

Publicațiune.

Consistorul arhiepiscopal dă pe 6 ani, cu începere din 23 Aprilie 1919, în arândă un fânaț din Cărpiniș, tractul Abrudului, aparținător fundațiunii Manovicu, cuprins în foaia catastrală Nr. 999 sub numerii topografici 905/2 și 905/1 în estenziune de 18 jugăre 35. pe calea licitațiunii publice, care se va ține la Joi 9/22 August 1918, la orele 11 a. m. în cancelaria consistorului arhiepiscopal (Str. Măcelarilor Nr. 45) parter în dreapta, biroul prezidial.

Până la acest termen se primesc și oferte închise și sigilate, provăzute cu timbru de 1 coroană și cu vadiu de 10% dela prețul strigării, care s'a stabilit cu 600 cor., deci vadiul are să fie de 60 cor. în număr ori hârtie de valoare.

În ziua de licitare oferenții, cari vor să liciteze verbal, au asemenea să pună vadiu de 60 cor. la mâna comisarului Nicolae Ivan, asesor consistorial.

Condițiile de licitare și alte informațiuni se pot lua dela referentul asesor Nicolae Ivan, până la ziua de licitare.

Sibiu, în 13/26 Iunie 1918.

Vasilie Mangra m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Nr. 66/1918.

(147) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea, nou sistemizat, de învățătoare la școala confesională rom. din Balșa, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Cu postul acesta sânt împreunate următoarele beneficii:

- a) salar fundamental dela parohie 100 coroane;
- b) relut de cvartir 240 coroane;
- c) relut de grădină 20 coroane;
- d) restul de salar dela 100 cor. în sus, e votat dela stat sub Nr. 25,735/1915 VII

se va asemna pe baza documentelor învățătoarei care va fi aleasă.

La alte îndatoriri parohia nu se obligă. Se cere ca învățătoarea să poseadă bine limba maghiară în vorbire și în scris, pentru a nu fi excepționată la asemnarea salarului dela stat. — Să propună lucrul de mână dela clasa II în sus.

Reflectantele să se prezinte în comună înainte de alegere, pentru a se face cunoscut.

Cererele de concurs să se înainteze oficiului protopresbiteral ort. român din Geoagiu—Algyógy, în termenul deschis. Balșa, la 10/23 Iunie 1918.

Din ședința comitetului parohial ca scaun școlar.

M. Todea m. p.,
președinte.

N. Nan m. p.,
notar.

Nr. 229/1918. Vidi:

Ioan Popovici,
photopop.

Hallo!

Negustori și Doamne!

Lipsa de oțet este înlăturată prin rețeta deplin probată a directorului Bendauer. Cheltuielile pentru a prepara un litru fac 20 fileri. Contra unei mărci postale de 2 cor. se trimite îndată rețeta.

Reprezentantul general A. D. S.

Nagyszeben, Wintergasse 5.

(151) 1—6

De vânzare

2 mașini de treerat

complete se mai află la

(152) 1—1

L. Saller,

Stabiliment de motoare
Sibiu, Franziskanergasse 6.

D-TA

ESTI

ULTIMUL

OM!

care nu știe, că pudra-Diana și crema-Diana sânt cele mai bune mijloace pentru îngrijirea pielii și a frumuseții.

Doză de probă 3—K
Doză mare . . 6—K

De vânzare pretutindeni!

Aviz.

Am onoare a recomanda cu toată căldura P. T. Public restaurantul meu de pe promenada Bretter, cunoscut sub numele:

„Bretterbierhalle“

cu o comoadă verandă; ca cel mai plăcut loc de convenire al intelectualilor români. Bucătărie ieftină și de prima clasă, vinuri de soi din ținutul Târnavei de cele mai renumite și curat manipulate; zilnic bere proaspătă de Cluj și în fiecare seară concertă tează cea dintâi muzică de țigani din Sibiu.

Pentru binevoitorul concurs al onoratului public se roagă:

8—50 (133)

Anton Iosef Fark.

„MATCA“

institut de credit și economii, societate pe acții în Cebea.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „MATCA“ sunt invitați prin aceasta la

a VIII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în biroul institutului în 27 Iulie 1918 st. n., la 2 ore p. m., cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Constatarea numărului acționarilor și al acțiunilor pe cari le reprezintă.
2. Denumirea alor 2 notari și 2 scrutați.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere pe anul expirat 1917 și aprobarea bilanțului.
4. Decidere asupra propunerii direcțiunii cu privire la împărțirea profitului curat.
5. Darea absolutului direcțiunii, și a comitetului de supraveghiere pe 1917.
6. Fixarea marcelor de prezență, pentru membrii direcțiunii și ai comitetului de supraveghiere.
7. Alegerea alor 3 membri în direcțiune pe un period de 3 ani.

Acționarii au a-și prezenta acțiunile conform §-ului 20 din statute. Femeile se reprezintă prin plenipotență, minorii prin tutori, curanzii prin curatorii lor, societățile prin reprezentanții lor legali.

Cebea, la 16 Mai 1918.

Direcțiunea.

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1917.

Activa—Vagyon.

Mérleg-Számla 1917. évi december 31-én.

Pasiva—Teher.

	K f		K f
Cassa — Pénztár	55,258-44	Capital societar — Részvénytőke	84,000—
Bon la institutul „Victoria” takaréknál	3,005—	Fond de rezervă — Tartalék	22,244-53
Cambii — Váltók	62,300—	Depuneri — Betétek	232,113-18
Cambii cu acop. hipotecară — Jelzálogilag bizt. váltók	214,848— 277,148—	Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	2,784—
Obligațiuni — Kötvénykölesönök	513—	Creditori — Hitelező számlák	3,397-44
Efecte — Értékpapírok	10,385—	Dare după depuneri — Betétkamat adó	629-22
Realități — Ingatlanok	379-21	Interese anticipate — Előre vett kamatok	2,397-19
Debitori — Tartozó számlák	3,876-91	Profit curat — Tiszta nyereség	4,200—
Mobilier — Felszerelés	1,200—		
	351,765-56		351,765-56

Contul Profit și Perdere.

Debit—Tartozik.

Veszteség- és Nyereség-Számla

Credit—Követel.

	K f		K f
Interese de depuneri. — Betétkamat	11,303-38	Venit transpus — Athozott nyereség	123-26
Interese de reescont — Visszeszámítolási kamatozások	3,813— 15,116-38	Interese — Kamatok	22,531-56
Salare — Fizetések	2,000—	Provizie — Jutalékok	8,182-78
Spese, porto, tipărituri — Irodai, portó és nyomtatványok	1,096-02		
Marce de prezență — Jelenléti díjak	829—		
Dare și provent — Adó és illeték	7,496-20		
Amortizare din mobilă — Leírás felszerelésből	100—		
Profit curat — Tiszta nyereség	4,200—		
	30,837-60		30,837-60

Cebea (Czebe), la 31 Decemvrie 1917.

Ioan Indreiu m. p.,
director executiv — vezérigazgató.

DIRECȚIUNEA: — IGAZGATÓSÁG:

Ioșif Tisu m. p., președinte. — elnök.

Petru Câmpean m. p.

Marcu Huțiu m. p.

Petru Stanciu m. p.

Aurel Barna m. p.

Subscrisul comitet de supraveghiere revăzând conturile prezente le-am aflat în deplină ordine și conformitate cu registrele institutului. — Alolirott felügyelő bizottság jelen számlákat megvizsgálván, teljes rendben és a szabályszerűen vezetett könyvekkel megegyezőknek és helyesnek találta.

Cebea (Czebe), la 22 Mai 1918.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE: — FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Ioan Boloș m. p.,
președinte — elnök.

Pavel Lazar m. p.

Athanasie Brana m. p.